

הגברת התנהגות מילולית של הבעת מחאה אצל ילד עם אוטיזם כהתנהגות חלופית לפגיעה עצמית (נשיכות) בזמני תסכול

גילי יהב BCABA

תקציר

התנהגויות פגיעה עצמית מופיעות, לעיתים, בעקבות הצבת דרישה או בעקבות סירוב מצד הסביבה לבקשה של המתנהג. בילד בן 3:8, המאובחן עם אוטיזם, התנהגות הפגיעה העצמית באה לידי ביטוי בנשיכות עצמיות כהתנהגות בריחה ממטלה. נשיכות אלו טופלו בחבילת טיפול משולבת שכללה חיזוק דיפרנציאלי- (Differential Reinforcement of Alternative Behavior) DRA והכחדה. התנהגות אלטרנטיבית מילולית נאותה של הבעת מחאה חוזקה, במטרה להחליף את התנהגות הנשיכות. להתנהגות הנאותה ניתן חיזוק שלילי של הסרת הדרישה. ההתערבות הוכחה כאפקטיבית כאשר הנשיכות נעלמו מרפרטואר ההתנהגויות של הילד.

נבדק

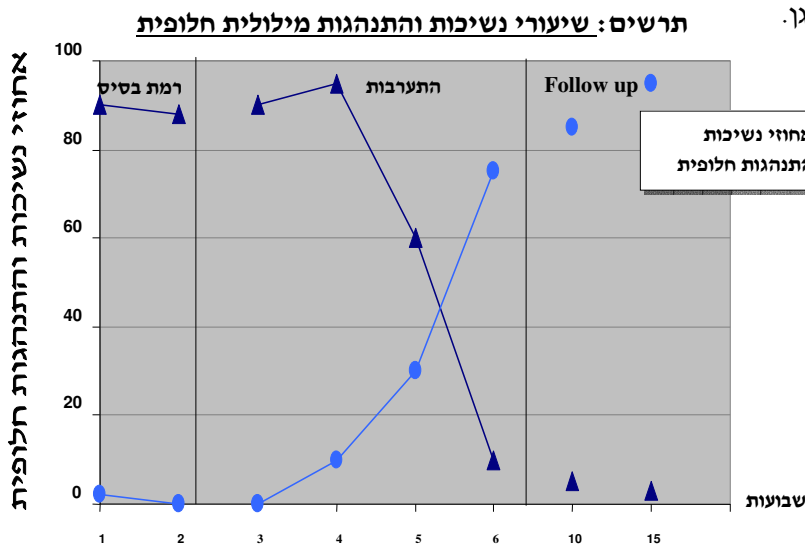
ילד בן 3:8, מאובחן עם אוטיזם. מטופל בגישה ההתנהגותית אינטנסיבית החל מגיל 6:2, נמצא בשנתו הראשונה בשילוב בגן רגיל ומפגין יכולות תפקוד בינוניות. קושי אשר ליווה את הילד בזמני למידה פרטנית, במסגרת השילוב ובמסגרת החיים בבית הוא קושי באיפוק והבלגה נוכח גירוי אברסיבי וקושי בשימוש בהתנהגות תקשורתית נאותה להסרתו. דרישה לחזרה מהפסקה, דרישה חזרה ללמידה מזמן חופשי, פרידה ממחזק, סיום משחק אטרקטיבי, היוו עבור הילד גירויים אברסיביים.

התערבות

מטרת ההתערבות היתה שהילד יצליח להסיר גירוי אברסיבי בדרך תקשורתית נאותה, ללא שימוש בנשיכות. ההתערבות כללה הפעלת הליך של חיזוק דיפרנציאלי - (Differential Reinforcement of Alternative Behavior) DRA. כשהילד השתמש בדרך תקשורת נאותה (אמירת "די" או "לא") הוסרה ממנו הדרישה. בהליך זה, חוזקה שלילית התנהגות אלטרנטיבית, במטרה להחליף את התנהגות הנשיכות בהתנהגות נאותה, מילולית, של הבעת מחאה. לצורך לימוד התנהגות מילולית חלופית, תורגלה המילה "די" באימון ממוקד וחזרתי בטכניקת DTT. לאחר וידוא הפקה קולית ברורה של המילה, ניתן סיוע מלא לאמירת המילה "די" במצבים בהם הזדמן גירוי אברסיבי והופיעו סימנים מקדימים לנשיכה: הרמת היד כלפי הפנים, תזוזה בכיסא לצדדים, יללות והבעת פנים זועפת. במידה והנשיכה התרחשה בכל זאת, היא הופסקה על ידי המטפל באופן מיידי על ידי הורדת היד. כמו כן, נמנעו ניסיונות נשיכה דרך בלימה פיזית. כל עוד לא היה שימוש בהתנהגות מילולית מתאימה להפסקת הדרישה, נמשכה הדרישה, דהיינו, בוצעה הכחדה לחיזוק השלילי ששימר את התנהגות הנשיכות כהתנהגות בריחה.

תוצאות

קיים דפוס ברור של עלייה בשימוש בתקשורת נאותה להסרת גירוי אברסיבי, ובהתאמה - ירידה בשימוש בנשיכות כהתנהגות בריחה. לאחר 4 שבועות של התערבות חל שינוי ניכר בהתנהלותו של הילד בזמני טיפול במסגרת ההתערבות ומחוצה לה. חשוב מכך, התרחשה הכללה ספונטנית שדרשה שימוש ברמז קל ביותר בבית ובזמני השילוב בגן. תוצאות ההתערבות נשמרו לאורך זמן.

סיכום ומסקנות

התנהגות פגיעה עצמית הינה מסוכנת לבטיחותו של הילד ויש להפחיתה מהר ככל שניתן ולהחליפה במסר תקשורתי נאות, שמסיר את הגירוי האברסיבי. בהפחתת התנהגויות מסוכנות יש לדאוג תמיד לספק למתנהג תחליף נאות שיסיר את אותה המטרה.